האומר פרק שלישי קידושין

אפילו נדה נמי. אם קידש פעוה בימי נדותה לא להוו קידושין ואם כא עליה בנדתה יהא הולד ממזר: **אלמה אמר אביי.** כהמולך: **הכל מודים.** שמעון התימני דאמר (יבמות מט.) יש ממזר מחייבי כריתות מודה בנא על הנדה ור"ע דאמר (שם) יש ממזר מחייבי לאוין מודה בנא על הסוטה דקינא לה ונסתרה דהיא עליו בלאו דלא יוכל בעלה ובעל וגו' כדאמר ביבמות (דף יא.): הא מה אני מקיים אחרי אשר הוטמאה לרבות סוטה שנסתרה: **שאין הולד ממזר.** שהרי עדיין קידושין עומדין בה: **מכדי.** [1]הך היקישא דרבי יונה איכא לאקושיהו שאר עריות לאמות אשה דלא ליהוי קידושין: ואיכא לאקושיהו לנדה דהוו קידושין: **לחומרא.** לעשות הולד ממזר שהממזרות [2]תלוין בקידושין דכל מי שאין לה עליו קידושין הולד ממזר [3](דילפינן לה מאשת איש ביבמות (דף מה.): מה אשת איש דלא תפסי בה קידושין והולד ממזר אף כל שאין עליו קידושין הולד ממזר): **אפילו.** שאר עריות בק"ו מיבמה לשון שאין קידושין תופסין בה כדאמר רב [4](ביבמות (דף יג.): מנין שאין קידושין תופסין ביבמה דכתיב) [5]לא תהיה אשת איש המת המולה לא תהא בה היה לזר: ה"ג **חייבי מיתות וחייבי כריתות לא כ"ש:** [6]**א"ה שאר חייבי לאוין נמי.** נהי דלא אתי בק"ו נייתי בבנין אב כמה מצינו ביבמה שהיא בלאו ואין קידושין תופסין בה אף כל שהוא בלאו אין קידושין תופסין בה: **בכדאיתא כתיב בהו.** דתפסו: **וכי יש אחותה לפני המקום.** כלומר וכי אהבתו לו שנאתו של בעל תשובה לפני המקום לשנות דין הנחלה בשבילה שהוצרך הכתוב לכתוב לא יוכל לבכר את בן האהובה לא הוה ליה למיכתב אלא כי את הבכור יכיר ואנא ידענא לא שנא אמו אהובה ולא שנא אמו שנואה: **שנואה כגישואים.** שגישואים שנואים לפני המקום כגון חייבי לאוין וקאמר רחמנא כי תהיין אלמא אשה כהו הויה ולקמן פריך דילמא בחייבי עשה הוא דקאמר ולא בחייבי לאוין: **ור"ע.** דאמר ביבמות שאין קידושין תופסין בחייבי לאוין דקתני (שם דף נ:) חלץ ועשה בה מאמר אין לאחר חליצה כלום כלומר אין המאמר תופס בה דקס ליה השתא בולא יבמה[7] ואמר בגמ' (שם דף נב:) תניא רבי אומר אין הדברים הללו אמורים אלא לדברי ר"ע שהיה עושה חלוצה כערוה: **בשלמה לר"ג.** בהכוה הוא דתפסי קידושי דגלי רחמנא בה דאין הולד ממזר אלא חלל: **כוחו וגלוח על עקיבא בן יוסף.** שפוסל הרבה מישראל שהיה אומר כל ביאה בישראל שאין לו היתר בה הולד ממזר: **הניחא.** אי לאו כללא הוא אלא לאפוקי מדרבי סימאי דמפיק חד מחייבי לאוין אתי ואשמועי' דבכל חייבי לאוין עושה ר"ע ממזרין שפיר איכא לאוקמא כי תהיין לרבי יוסי אליבא דר"ע במלרי ואדומי כמוך אלא בגישואים: **אלא אי טעמא דנפשיה קאמר.** וכללא כיל ולאו אלרבי סימאי לחודיה פליג אלא אשמועינן דכל שביאתו באיסור הולד ממזר כמאי מוקי לה: **בבעולה לר"ג.** דעשה הוא דכתיב (ויקרא כא) אשה בתולה יקח ולא בעולה ולאו הכא מכלל עשה עשה.[8] ואיכא לאקשויי הא זונה היא אי אלמנה אי גרושה דבעולה פנויה [9](לאו זונה היא כדתנן ביבמות (דף פא.) אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות [10]ויליף איסור לפסול לה: **ומאי שנא.** האי עשה מחייבי עשה דמלרי ואדומי: **שאינו שוה בכל.** שאינו נוהג אלא בכ"ג הילכך קיל: **ורבנן.** דמוקי לרבי כי תהיין בחייבי לאוין כיון דמצינו למילף ביבמה[11] במה מצינו שאין קידושין תופסין בהן אלמוקי ליה בחייבי לאוין עוקמה בחייבי עשה: **בעל כרחיך שבקיה לקרא דהוי דחיק ומוקי אגפשיה.** כיון דגלי לן קרא ביבמה דלא תפסי בה קידושין מילף מייבי דחייבי לאוין לית בהו קידושין וכי תהיין ע"כ [12]לחייבי עשה קאמר וכגון דחדא מלרית ולרבי יוסי בן יוסף. שמרבה שביאה בישראל. נילף מבמה מצינו, דנהי דליכא ק"ו ניתי במה מצינו שלא יהיו קידושין תופסין בחייבי לאוין ושהולד ממזר. **בחדיא כתיב בהו.** דתפסי. וכי יש. כלומר וכי אהבתו של בעל או שנאתו חשובה לפני המקום לשנות דין הנחלה בשבילה שהוצרך לכתוב לא יוכל לבכר את בן האהובה. שנואה בגישואיה. חייבי לאוין. כי תהיינה. אלמא אית בה הוייה.

הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה שאין הולד ממזר. פי' בקונטרס ביבמות (דף מט.) נדה משום דכתיב תהיה [1]בנדתה דמשמע יש לה הוייה ואע"ג דקיימא בכרת מ"מ לא הוי ממזר [2]ובא על הסוטה כו' כגון אשתו שזינתה לאחרים לבעלה דנפקא לן ביבמות פ"ק (דף יא.): מייתורא דאחרי אשר הוטמאה דכתיב גבי ממזיר גרושתו ואע"ג דחייבי לאוין הוא שהרי הויה עליו בלאו דלא יוכל בעלה לשוב לקחתה ואם כן הוה לן למימר דהולד ממזר אלימא דר"ע מ"מ מודה הכא בסוטה דאין הולד ממזר שהרי עדיין קידושין תופסין בה משמע מתון לשון הקונטרס שאינו מודה אלא בסוטה שלא יצאת מתחת בעלה דהכי משמע לישנא שהרי עדיין קידושין תופסין בה כלומר הקידושין שנתקדשה בהן בכר אבל מחזיר סוטתו לגורשה שגרשה וחזר וכנסה לא מיירי דבהא לא מודה ר"ע דולד הולד ממזר וקשה דהא בפרק יש מותרות (יבמות דף פה:) משמע בהדיא דאפילו מחזיר סוטתו [3]שאין הולד ממזר דקאמר התם מחזיר סוטתו איכא ביניהו[4] ואי"ל לא שייך בה טעמא דפיקס בקונטרס שפיקס הטעם דמשום הכי לאו ממזר משום דעדיין קידושין תופסין בה לכך אומר ר"י דידענן בסוטה דתפסי בה קידושין אף במחזיר סוטתו ואין הולד ממזר ממשמעות דהאי קרא דמפיק מייתי (שם דף יא.): דסוטה אסור להחזיר דהיינו מלא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה אחרי אשר הוטמאה לרבות שנתקדשה וכתיב להיות לו לאשה דמשמע שאם החזירה איכא הוה וכיון דתפסי בה קידושין אין הולד ממזר מיהו קשה דהא עיקר קרא במחזיר גרושתו הוא דכתיב ואע"ה אמר ר"ע דמחזיר גרושתו לא תפסי בה קידושין וגם הולד ממזר כדאמר פרק החולץ (שם מד.) ולא דרשי' להיות לו לאשה לשון הוה ובמחזיר סוטתו דלא אתיא אלא מדרשא אמר דתפסי בה קידושי ודרשינן להיות לו לאשה לשון הוה ואין סברא לומר כן לכך אומר ה"ר שלמה מדריש"ש דיש לישב פי' הקונט' דכיון דכל זמן דלא גרשה לא יהא הולד ממזר כדפי' אין לומר דמשום שגרשה יהא איסור נוסף דמה גריעותא יש בה אחר הגירושין יותר מלפני הגירושין וכיון דסברא הוי לומר דלאחר גירושין נמי אין הולד ממזר הכי נמי איכא למימר דתפסי בה קידושין דהא בהא תליא מילתא[5]:

לחומרא מקשינן. וא"ת אדרבה מומרא לומר דתפסי בה קידושין לאוסרה לעלמא[6] וי"ל דאדרבה מומרא הוא לומר דלא תפסי בה דמתוך כך אנו אומרים דהולד ממזר לפי הוו תפסי בה קידושין הייתי אומר אין הולד ממזר ולא הייתי לומר שאר חייבי כריתות מזקוקת יבם של אביו והייתי אומר שבכולן אין הולד ממזר כמו בנדה אבל מאחר דלא תפסי בה קידושין[7] יש לנו לומר שיהו כולן למדות מזקוקת אביו וא"ת לרבי יהושע דאמר אין ממזר מחייבי כריתות מאי מומרא איכא למימר דלא תפסי בה קידושין וי"ל דאשמועינן ליה דאמר[8] פגום מיהא הוי ואי תפסי בה קידושין אפילו פגום לא הוי: **ומה** יבמה שהיא בלאו **לא תפסי בה** קידושין. וא"ת אמאי לא קאמר נדה מוכיח שהיא בכרת ותפסי בה קידושין אף אי אינה כל העריות שבכרת וי"ל דק"ו זה אינו אלא גילוי מילתא בעלמא דיש לנו להקיש לאמות אשה ואין לנו לומר נדה מוכיח[9]: **וכי** יש אהובה ושנואה לפני המקום. ואין לפרש דלדקת[10] ורשעת קאמר דאם כן לא היה צריך לומר לא יוכל לבכר לאמו משום[11] דלאמיה רשעה יפסיד בנה שהוא בכור נאמר אבל השתא כיון דרעה בגישואין דחייבי לאוין ס"ד דלאו כמו אמור הוא: ולדה

אפילו נדה נמי אלמה[6] אמר אביי [1]הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה שאין הולד ממזר אמר חזקיה אמר קרא [2]ותהי נדתה עליו [3]אפילו בשעת נדתה תהא בה הויה מכדי איכא [4]לאקושה לנדה ואיכא לאקושה לאחות אשה מאי חזית דמקשת להו לאחות אשה [5]אקשה לנדה [6]קולא וחומרא לחומרא מקשינן רב אחא בר יעקב אמר אתיא בק"ו מיבמה ומה יבמה שהיא בלאו לא תפסי בה קידושין[7] חייבי מיתות וחייבי כריתות לא כל שכן אי הכי שאר חייבי לאוין נמי [8]אמר [9]רב פפא חייבי לאוין בהדיא כתיב בהו [1]כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וכי יש שנואה לפני המקום ואהובה לפני המקום אלא אהובה אהובה בגישואיה שנואה שנוא' בגישואיה [2]וקאמר רחמנא כי תהיין ולר"ע דאמר [3]אין קידושין תופסין בחייבי לאוין כי תהיין במאי מוקים באלמנה לכ"ג וכר' סימאי [4]דתניא רבי סימאי אומר מן הכל היה ר"ע עושה ממזר חוץ מאלמנה לכהן גדול שהרי אמרה תורה [5]לא [6]יחלל חילולים עושה ואין עושה ממזרות ולר' ישבב דאמר בואו ונצווה על עקיבא בן יוסף שהיה אומר כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר הניחא לר' ישבב אי לאפוקי מדר' סימאי קאתי שפיר אלא אי טעמא דנפשיה קאמר ואפ' חייבי עשה במאי מוקים לה בבעולה לכ"ג ומאי שנא משום דהוי ליה עשה שאין שוה בכל ורבנן אדמוקי לה בחייבי לאוין נוקמא בחייבי עשה הני חייבי עשה [7]במאי נינהו אי שתיהן מצריות שתיהן שנואות אי אחת מצרית ואחת ישראלית שתי נשים מעם אחד בעינן אי בעולה לכהן גדול מי כתיב תהיין לכהן ורבי עקיבא בעל כורחיך [8]שבקיה לקרא דהוי דחיק ומוקי אנפשיה: וכל מי שאין לה עליו וכו': שפחה כנענית מנלן אמר רב הונא [9]אמר קרא [10]שבו לכם פה עם [11]החמור עם הדרומה לחמור אשכחן דלא תפסי בה קדושי ולדה

מסורת הש"ס

(א) יבמות מט. ע"ש, ב) [בכתי"י: לאקושיהו], ומלאה דכל"ל. וכן נכמוך, וכדפר"ר לאקוס"], ג) [בכתי"י: לאקיטנו], ד) [שם ת. ע"ז מו:], ה) [יבמות יג ע"כ], ו) יבמות כג., ז) [כ"ל רבא. ערוך], ח) תמורה כט: [יבמות י: וש"נ], ט) מתוכות כט: [לעיל כב. יבמות מט.], י) [בכתי"י: לא יקח ולא יחלל, וכדלעיל סד. ובי"ש כרש"ל], כ) [בכתי"י: מאלו], ל) [פסחים נט: נדה לג.], מ) יבמות קב. נדה יח. כ"ק מט. כתובות קיח., נ) [דברים כד. ד], ס) [בכתי"י: נכון], ע) [בכתי"י: תלוי, וכ"ל תלויה], פ) מהרש"ל מ"ז, צ) [דברים כה. ה], ק) [דברים כה. ט. ועיין יבמות י ע"כ], ר) [פסחים מא ע"כ], ש) [בכתי"י: פיתח, וכ"ל], ת) [כ"ל מיבמה רש"ש], א) [בכתי"י: כחייבי], ב) [ויקרא טו. יט. וכרש"ש מגיה ומסי ניתמה עליו. ועיין קקנין דיוסה ובלמוריי], ג) [בכתי"י: ונכא על הסוטה פי' כגון], ד) [נכל"ל: אין], ה) [וש"ש תוס' יבמות מט ע"ב ד"ה סוטה נמי, וכרש"י יבמות פה ע"ב ד"ה סוטה ולקי], ו) [בכתי"י עסקי: ממיר יש לגו], ז) [יבמות מד ע"כ], ח) [בכתי"ר: ובסעה], ט) [בכתי"ר: דאמרו],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אמיא וכו' ביבמות. נ"ב פרק אלמה רבה דף לג: (ב) ר"ח בנעולה לכ"ג וכו' לאו אזה היא. נ"ב ולף לרבי אליעזר דס"ל עשאה אזה אף כפנויה מ"מ אשכחן בחמתמת בן אחת בגמ' ביבמות דף נט ע"ב:

מוסף תוספות

א. לס"ד דאורייתא הא נמי דאורייתא ואית לה כתובה וכו' והיינו ע"כ בחייב סוטה דאי בפקיים כיון דנאי ליית לה כתובה אלמא מדאית לה כתובה הפסי בה קדושין. תוס' הרא"ש. ב. דאם בא עליה אפי' אחד מן הרחוקים יתחייב עליה מיתה. רשב"א. ג. דרב אחא בר יעקב אהקישא דר' יונה סמיך ולתרוצי מאי דמקשינן מאי חזית דסמכת להו לאחות אשה קא אתי וכיון דמסייע ק"ו למילף מאחות אשה אע"ג דאיכא למימר נדה מוכיח מכריע הוא למילף מאחות אישה ולא מנדה. שלג"ל.

תוס' ר"י הזקן

אפילו נדה. אם קדש נדה לא יהיו קדושין ואם בא על הנדה יהיה הולד ממזר. הא דאביי בהחולץ (יבמות מט. אן). הכל מודים. שמעון התימני ורבי עקיבא דפליגי התם. לאחות אשה. לחומרא דלא ליהוי קדושי והולד ממזר. לנדה. לקולא והוו קדושי ואין הולד ממזר. בקל וחומר. כלומר שאר עריות חוץ מאחות אשה דלא תפסי בהו קדושי והולד ממזר נפקא מיבמה דאמר רחמנא (בדברים כה. ה) לא תהיה לאיש זר לא תהא בה הויה לזר (יבמות יג. ב). והך שיטה היא כמ"ד דיבמה לשוק (אי) לא תפסי בה קדושי והולד ממזר. אי לרבי עקיבא (כשאר) (כשאר) חייבי לאוין, או לפי"ש לרב כמו שביארנו בסוף החולץ (מט. ב ד"ה מסקנא). ומיהו ש"מ מיהא בהדיא דאפילו מ"ד דלא תפסי בה קדושי שהיא בלאו הוא אמר בהדיא מה יבמה שהיא בלאו לא תפסי בה קדושי כמו שביארנו ביבמות פרק האשה רבה (צב. ב ד"ה ואי בעית אימא). חייבי מיתות וחייבי כריתות לא כ"ש. חייבי לאוין נמי. נליף במה מצינו, דנהי דליכא ק"ו ניתי במה מצינו שלא יהיו קדושין תופסין בחייבי לאוין ושהולד ממזר. בהדיא כתיב בהו. דתפסי. וכי יש. כלומר וכי אהבתו של בעל או שנאתו חשובה לפני המקום לשנות דין הנחלה בשבילה שהוצרך לכתוב לא יוכל לבכר את בן האהובה. שנואה בגישואיה. חייבי לאוין. כי תהיינה. אלמא אית בה הוייה.

עין משפט נר מצוה

קח א מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הלכה ל סמג לאוין קח טוש"ע אה"ע סימן ד סעיף יג:

קט ב מיי' פ"ד מהל' איסורי הלכה יב סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן מד סעיף ו:

קי ג מיי' שם הלכה יד טוש"ע שם סעיף ז (וסימן יח):

קיא ד מיי' שם הל' טו טוש"ע אה"ע סימן מד סעיף ח:

תורה אור השלם

1. וְאִם שָׁכֹב יִשְׁכַּב אִישׁ אֶתָּהּ וְהִוְּדַע נִדָּתָהּ עָלָיו וְטִמֵּא שִׁבְעַת יָמִים וְכָל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו יִטְמָא:
ויקרא טו כד

2. כִּי תִהְיֶין לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאַחַת אֲהוּבָה וְהָאַחַת שְׂנוּאָה וְיָלְדוּ לוֹ בָנִים הָאֲהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה וְהָיָה הַבֵּן הַבְּכוֹר לַשְּׂנוּאָה:
דברים כא טו

3. וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו כִּי אֲנִי יְיָ מְקַדְּשׁוֹ: ויקרא כא טו

4. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל נַעֲרָיו שְׁבוּ לָכֶם פֹּה עִם הַחֲמוֹר וַאֲנִי וְהַנַּעַר נֵלְכָה עַד כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם:
בראשית כב ה

מוסף רש"י

הכל מודים. ואפילו שמעון התימני, בבא על הנדה. אע"ג דקאי בכרת אין הולד ממזר (יבמות מט.). ועל הסוטה. אשת איש שזינתה וקיימא לן דאסורה לבעלה כפ"ק (שם יא.): מה אני מקיים אשר הוטמאה לרבות סוטה שנסתרה, ואע"ג דחייבי לאוין הוא מודה בה רבי עקיבא דגרגן גרושתו ולקמן דאמר דהולד ממזר, וכל שכן לאידך רבי עקיבא כר מלגתא דשמעון התימני לא הוי ממזר משום דסוטה לאו מחייבי לאוין דשאר הוא (יבמות מט.). וכי יש שנואה לפני המקום. לרע היה לו להמיר אשה זה היה מוסיף אם זו ושונא אם זו אין הבכורה משמנה בכך, פשיטא שאם זה שונאה אין המקום שונאה (שם נג.). שנואה בגישואיה. בעניניה. וקאמר רחמנא כי תהיין. דאית בהו הויה (שם). ולר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין. אין קידושין תופסין לאשה הפורה על המקדשה בלאו, וכבר פליגי עליה ואמרי בחייבי כריתות הוא דלא תפסי אבל בחייבי לאוין תפסי (סוטה יח.). בהחולץ (מד.): בגרייתא דמחזיר גרושתו ר"ע אומר אין לו בה קידושין (כתובות כט.). מן הכל היה ר"ע עושה ממזר. כל העולים מחייבי לאוין (כתובות כט.). מן הכל שהן חייבי לאוין עושה ר"ע הולד ממזר דקסבר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין הוי מלאלמה לכהן גדול (לעיל סד.). שהרי אמרה תורה לא יקח. ומסיק ליה ולא יחלל זרעו, מדין כהוגה הוא מחלל ולא שם ממזרים עליהם (כתובות כט.). שפוסה חללים ולא ממזרים (יבמות מט.). דמשמע חללין הוא עושה ורעו, שמתחללין מן הכהונה ואינו עושה ממזרין. וכיון דאין הולד ממזר מ"מ קדושין תופסין בחייבי לאוין דכהונה, ולא אין קדושין תופסין הוי הולד ממזר דכתיב בפרקין (סו:) כל שאין לה קדושין עליו הולד ממזר (לעיל סד.). בואו ונצווה על עקיבא בן יוסף. שמרבה ממזרים בישראל (כתובות כט.). שמרבה פסולים בישראל (לעיל סד.). שהיה אומר כל שאין לו ביאה בישראל. הכא על אשה שאין לו בה היתר ביאה (כתובות כט.). כל אדם בישראל שאין ביאתו מותרת באשה שיגא עליה, הולד שלוה מאותה ביאה ממזר (לעיל סד.). שבו לכם פה. אליעזר עבד אברהם הוה (יבמות טב.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com